

HALLANGSPOLLENS VEL 1939—1969

---

*Et velsamfunn
vi trives i*

STREIFTOG
GJENNOM LIV OG VIRKE
I HALLANGSPOLLEN

UTARBEIDET AV KAI HAGEN

Enersens Trykkeri, Oslo

FORORD

30 år er i og for seg ingen alder. Når vi allikevel fant å ville satse på en relativt sterk markering av et slikt jubileum, har det to vesentlige grunner.

For det første ble 25 års jubileet forbigått i stillhet, og for det andre har utviklingen i vårt lille samfunn vært ganske eksplosiv.

Vellet vårt har i sin midte eksperter på en rekke felter, og det var naturlig for oss å be journalist Kai Hagen påta seg oppgaven å skrive en beretning krydret med litt historikk om vårt sommerparadis.

Vi synes oppgaven er løst på en utmerket måte, og vi takker ham på det hjerteligste. Det er også blitt en smakfull trykksak, som vi håper blir et selvfølgelig eie for alle medlemmene.

STYRET

TIDEN GÅR —

Det er over 30 år siden Hallangspollens Vel ble stiftet. Den 31. juli 1939 så det dagens lys. Men allerede lenge før den tiden ble de første hyttene bygget og tatt i bruk i Hallangen. Det var på Holmen, eller Landfastholmen (Bollesundet) den nå så store hyttebyen omkring den vakre Hallangspollen ble grunnlagt, da Konrad Sandstrand, som eide husmannsplassen «Bollesundet» under Søndre Hallangen besluttet å utparsellere eiendommen til hyttetomter. Blant de første som bygde seg hytter på «Bollesundet»s grunn var Karl Andersen og Andreas Sundheim, som bygde omkring 1920, og da så ingeniør Henrik Lund, som eide mange mål langs stranden av indre Hallangspollen og innover mot Sperrevika begynte å utparsellere og selge hyttetomter, kjøpte Sundheims båtvenner fra Hovedøya, Ambrosius Klaveness og Edvard Heetmøller tomter og tok til med hyttebygging i Indrepollen. Blant de første som kom der var også murer Bjerknæss, børstebinder Hansen og Melbye. Dette var i begynnelsen av 1920-årene. Senere, da kommunen la ut de første hyttetomter på «Høibråten-feltet», bygde så E. Sundsby, Henry Thoresen, Nils Lie og Johan Sunnaas i 30-årene.

Fra disse 10—12 første hyttebyggerne i 20- og 30-årene, har så landstedene kommet i tur og orden. Først la Konrad Garder ut et større felt på Svartlaget og omkring Svartelags-dammen.

Tomter som han solgte gjennom o.r.sakfører Leif Danielsen. I begynnelsen av 50-årene, etter at den nær 10 mål store Veltomta var sikret, fulgte så Frogn kommunes store tomtsalg på «Strandmyrfeltet», da o.r.sakfører Odd Skarheim på vegne av kommunen kunne tilby tomter à ca. 2 mål, og med daværende formann Edvard Heetmøller som omviser. Ved årets 30 års-jubileum omfatter vårt hyttesamfunn 225 medlemmer.

Hal'angen — med tykk l.

Når vårt velsamfunn i Hallangen i år kan se tilbake på 30 års virke kan det sikkert være på sin plass å bringe litt historikk om disse feltene vi tilbringer våre ferie- og fridager på. For 5 år siden fikk jeg henstilling fra det daværende styret om å lage en 25-års beretning. På grunn av forskjellige omstendigheter kom ikke denne beretning istand. Det ble den gangen bl. a. søkt kontakt med daværende universitetsbibliotekar Haakon Falck-Myckland som senere er blitt hovedbibliotekar ved Norges Landbrukshøyskole på Ås. Falck-Myckland hadde samlet det meste av stoffet til en bygdebok om Frogn, som alt er kommet i bokform og heter «*Frogn I*», hvilket da vil si at det senere skal komme flere bygdebøker om Frogn. Ved elskverdig imøtekommenhet av Falck-Myckland fikk jeg tillatelse til å nedtegne fra hans manuskripter det som trenges for å få vite litt om Hallangens fortid.

Før jeg gir meg i kast med historikken kan det som en pussig liten parentes trekkes fram, at de som uttaler stedets navn i ekte østkantjargon — Hal'angen — med tykk l, i virkeligheten er inne på det mest riktige. Dette vil fremgå allerede av innledningen i historikken som Falck-Myckland har samlet:

Gårdene har fått sitt navn etter den lille fjordarmen Hallangspollen. Den geografiske formen var *Holangr*, av *hol* — et hull, og *anгр* som betydde en vik med trangt innløp. Navnet skal derfor egentlig skrives med én l, *Halangen*. Både det at selve fjordnavnet er direkte overført og selve navnetypen, tyder

på høy alder for bruket, som det trolig ble ryddet for allerede før vikingetiden.

Opprinnelig var området Hallangen delt i to bruk, men allerede i middelalderen ble markene fordelt på flere gårder. Ved en skylddeling som ble gjennomført i 1862 besto området Hallangen av følgende gårder: Br.nr. 1: V. Hallangen. Br.nr. 2: Ø. Hallangen. Br.nr. 3: Engene. Br.nr. 4: Stormyr. Br.nr. 5: Askautrud. Blant de eldste hus på Hallangen-området er hovedbygningen på Søndre Hallangen, hvis eldste del er fra ca. 1750.

Det har alltid vært god skog til Hallangen-gårdene, og denne ga grunnlag for de sagene som var stadig i drift både på Søndre og Nordre Hallangen fra de første år av 1600-tallet. På Søndre Hallangen sag var det i 1745 tillatt å skjære 1000 bord i året, etter kongelig bevilling av 1710. Denne saken ble nedlagt før år 1800. Likeså hørte det en bekkekvern til hver av Hallangengårdene, og på Søndre Hallangen var denne bekkekvern borte før 1802.

Om retten til fiske i Hallangspollen verserte en sak i år 1672. Assessor Niels Toller stevnet, som eier av Søndre Hallangen, Bent Havsjødalen og «consortes» for ulovlig fiske på hans grunn i «Pollen». Etter at Toller overfor retten hadde dokumentert sin eiendomsrett, etter en «seksmanns-dom» som falt år 1600, (der hele fiskeretten ble overdratt til Tarald på Søndre Hallangen), ble nå eneretten igjen stadfestet. I domspremisene heter det bl. a. at «fra Arilds tid var det blitt brukt «Landdragstoug paa Syndre Hallangen grund, medens noget over midtstrøms bruges med Landtoug».

På husmannsplassen Høybråten, nær Søndre Hallangen, bodde det folk før år 1750, men plassen ble nedlagt og jorden lagt til innmark tidlig på 1800-tallet. Båstø, som lå litt nord for Sandbukten, var husmannsplass før 1865. De som bodde der var fiskere, og det hørte neppe særlig jord til plassene. Båstø ble nedlagt som husmannsplass før 1897. Strandmyr, lenger inne i Hallangspollen, var tatt opp som husmannsplass før 1822, utskilt og frasolgt i 1923. Søndre Pollen lå i bukta like nord for Bollesundet, eller Svartlagssundet (som jo er best kjent blant oss). Søndre Pollen ble tatt opp før 1744. Den

gamle stua Bollesundet, som inntil den ble revet omkring 1920, var i bruk som feriehytte, og jorden som tilhørte Søndre Pollen ble utparsellert til hyttetomter.

I 1577 var Hallangen fullgård. Skylden var i 1648 i skpd. tunge, og det ble betalt i kvegskatt i 1647 to hester, ti fe og fire sauer. I 1866 besto eiendommen av 308 mål sandjord, med meget god og fullkommen tilstrekkelig havn rundt. Dessuten hørte til ca. 4000 mål «overhovedet god skogsmark med meget god veksterlighed», og løv kunne brytes i mengdevis. Noe tungvint adkomst, men lett drift til fjorden og godt fiske i Hallangspollen.

Frelst og fri for Kjetil og hans brødre.

Søndre Hallangen ble i middelalderen delt i flere eiendommer. I 1375 erkjente Erik Gudleiksen å ha solgt 2 øyresbol i Ytre Hallangen til Rolf Alfsen. En Hallvard Guttormsen ervervet ikke lenge etter det meste av Søndre Hallangens grunn og gårde. I 1411 førte Hallvard vitner på at Kjetil Myklerud på Nesodden hadde innløst sin kone Gunhilds arvepart i Hallangen for 30 mark penger. På det samme diplommet som forteller om dette, er det vedheftet en pergamentlapp der det heter at søndagen etterpå ga Hallangen gård 1 ku og 2 mark penger i «vennegave» til Kjetil, hvoretter denne erklærte at heretter skulle Hallangen være frelst og fri for ham og hans brødre!

I 1542 tilhørte eiendommen Mariakirken prosti. Dette eide Hallangen til 1668, da den ble solgt til comissarius Nicolaus Paulsen. Fra ham kom den så over til før omtalte assessor Niels Toller, hvis datter ble gift med generalmajor Casper Herman Hausmann, som arvet Søndre Hallangen og som skjøtet gården til Kristian Jørgensen 3. oktober 1701. Han tok så Søndre Hallangen i bruk.

En av de betydeligste brukere på Søndre Hallangen var Johan Hallangen, som døde i 1856 (f. 1783). Han var sønn av den kjente bonden Kristian Granerud. I 1851 hadde Johan Hallangen branntakst, og da var det disse husene på Søndre Hallangen: En hovedbygning som inneholdt en 1.-etasjes vin-

kelgang tvers gjennom bygningen samt en trappeoppgang, en storstue, et kammers, en rullebod, et bryggerhus med skorstein, bakerovn, og vannspring. I 2. etasje var det en overstue, to kammers og en stue. Dessuten var det en fløybygning med storstue, kammers, kjøkken, stabbur, badebygning, fire låver, to lader, stall, fjøs av gråstein med fôrhus oppå, vedhus, grisehus og redskapsskjul. På plassen Båstø var det stuebygning med kjøkken, på Langebåt en to-etasjes hovedbygning med en gang, stue og kjøkken i første etasje, overstue og kjøkken med «mursteens kogeindretning» i 2. etasje, et uthus med lade og låve, samt et fjøs. På Bollesundet (Svartlaget), var det en hovedbygning i en etasje, den inneholdt stue, kjøkken og kammers, dessuten var det vedskjul og redskapskjeller, foruten fjøs. I Søndre Pollen ble det taksert en stuebygning med gang, stue og kjøkken. I Strandmyr var det en stuebygning med stue og kjøkken, dessuten et uthus med lade og låve pluss et fjøs. Den samlede takst for alle bygningene var 3000 spesiedaler. Johan Hallangens formue ved død var 22 719 spesiedaler.

Fra Parr til Kolbjørn.

I 1885 kjøpte konsul Søren A. Parr i Drøbak hele Søndre Hallangen av sønnen til Johan Hallangen, Paulus — og hans mor Maren. Parr ga 100 000 kr. for hele eiendommen. Han satte igang med omfattende istrafikk, med skjæring av blokker i Svartelagsdammen og Marikovadammen. Han hadde også retten til å anlegge en isdam på Badstumyra (må vel være Båstø?). Men allerede i 1890 minket istrafikken voldsomt. Imidlertid beholdt Parr gården, der han hadde stasjonert hester for istrafikken helt til i 1897. Da solgte han hele eiendommen til advokat Jac. Ihlen for det han hadde gitt selv, 100 000 kr. Ihlen overdro den straks etter til proprietær Carl Arnt Fougner. Hans enke Birgitte ga skjøte i 1911 på Søndre Hallangen og Bollesundet samt Sandbukten for 165 000 kr. til lensmann Carl Olsen i Hurum, Ole O. Sønju, B. Winsnæs og Kr. E. Skotvedt. Sistnevnte solgte sin part til de andre tre i 1914. De drev gården for skogens skyld.

I 1919 gikk gården (br.nr. 1) og den såkalte Søndre Hallangen skog (br.nr. 13) over til Frogn kommune etter tvangsauksjon for 280 000 kr. Disse to bruksnumrene ble sammenføyd i 1923, men samtidig ble selve gården skilt ut som br.nr. 17 (12 mark), foruten at Strandmyr (br.nr. 19) ble solgt fra.

Da uthusbygningen brente ned i 1922 ble det bygd ny. Søndre Hallangen ble i 1923 solgt av Frogn kommune til Rich. Boger og Guttorm Lien, og straks etter overdro Boger sin andel til Lien. Denne drev til 1927, da han solgte gården for 54 000 kr. til Olav Grønvold. Året etter fikk Konrad Garder skjøte for 49 000 kr. I 1939 hadde Konrad Garder en besetning på Søndre Hallangen som besto av 3 hester, 17 kuer og 7 ungfø. Etter at Konrad Garder døde i 1947 overtok sønnen Kolbjørn Garder den i 1949.

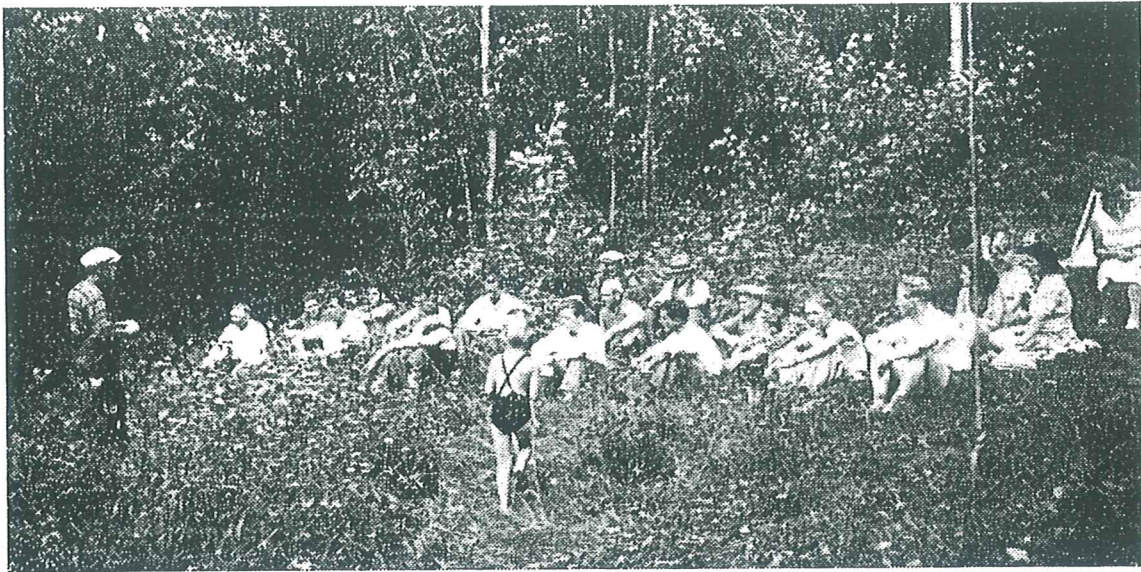
Vellet dannes.

«Medio juli» 1939 ble det på initiativ av endel hytteeiere i Hallangspollen, hvoriblant nevnes A. Klaveness, Brinckensgt. 2 b, Oslo, O. Hansen, Schous pl. 5, Oslo og E. Sundsby, Agathe Grøndahlsgt. 12, Oslo, fremsatt opprop til innkallelse av grunneiere langs ytre- og indre Hallangspollen med henblikk på å starte en Velforening til ivaretagelse av fellesinteresser. Møtet vil bli avholdt søndag den 31. juli på Sletta ved «Strandmyr» i Indrepollen.

Slik begynner den første av tre tykke og tettskrevne protokoller om liv og virke i vårt kjære hyttesamfunn gjennom nå 30 år. Det konstituerende møtet ble holdt kl. 11 angjeldende søndag, og ved åpningen redegjorde O. Hansen for det som bevirket at man kalte hytteeierne i «Pollen» til møtet. Han nevnte at man opprinnelig bare hadde tenkt en sammenslutning av hytteeierne i «Strandmyr», men ved nærmere ettertanke fant initiativtagerne at dersom en velforening for distriktet skulle få noen «svekk», måtte det omfatte alle grunneierne i Hallangspollen.

Til det første styret for Hallangspollens Vel ble disse valgt: Formann Ambrosius Klaveness, Brinkensgt. 2 B, Oslo. Øvrige styremedlemmer fra ytre distrikt: Oskar Eckløff, Carl Jeppe-

«Det første møtets sødme».
Stiftelsesdagen.

sensgt. 24, Oslo og Leif Danielsen, Pilestredet 63, Oslo. Fra indre distrikt: E. Heetmøller, Thor Olsensgt. 7, Oslo og E. Sundsby, Agathe Grøndahlsgt. 12, Oslo. Som varamenn ble valgt: A. Sundheim, Edv. Griegs Allé 26, Oslo, og R. Svendsen, Sofienberggt. 11, Oslo. På det første styremøtet i den nye velforeningen 6. august 1939 ble man så enige om at E. Heetmøller skulle fungere som viseformann, kasserer E. Sundsby, sekretær Leif Danielsen og visesekretær Oscar Eckløff. Som revisor ble utpekt Oscar Hansen.

De to eldste forteller.

Vi har fremdeles to av stifterne av Vellet innen vår midte, den første formann A. Klaveness og Andreas Sundheim. Han som den gangen altså bare ble varamann til styret, men som de fleste vel vet, er den som kanskje har nedlagt de største løft for vårt lille samfunn gjennom sitt virke som tillitsmann i en årrekke.

Vi har bedt Ambrosius Klaveness fortelle litt om starten av «Vellet».

— Etter det jeg husker var det vel gamle Svendsen på Holmen som var den egentlige opphavsmann til starten, sier Klaveness. — Han stilte båten «Krasin» til rådighet for en tur

til Drøbak, der det var bestilt lokale til et møte. Hit kom det ca. 15 hytteeiere. Utparselleringen av Søndre Hallangen var da ikke påbegynt, og heller ikke hadde Frogn kommune stukket ut felter til hyttebebyggelse. Jeg fikk så i oppdrag å undersøke om det var stemning for å danne et Vel. Det nøyaktige årstall for dette møtet i Drøbak er jeg ikke sikker på, men det må ha vært i 1935—36. Tilslutningen til dannelsen av en velforening da var dårlig, og det ble besluttet å utsette det noen år.

På «Strandmyr» ble kort etter solgt 10 hyttetomter og Konrad Garder begynte også å utparsellere. Og nå ble det virkelig liv og røre i Hallangspollen, slik at tanken om dannelsen av en velforening stadig presset seg sterkere på. På det første møtet 31. juli 1939 på Sletta ved «Strandmyr» synes jeg å huske at det møtte 25 grunneiere. Kontingenten ble satt til 5 kr. året, og på møtet på Sletta ble det innkassert 125 kr. som den første spede begynnelse til en velkasse. Det ble så satt i gang dugnadsarbeid, bl. a. for å skaffe Vellet et dansegulv, for med det å skaffe inntekter til driften. Det ble forespurt hos Konrad Garder om en plass for et slikt dansegulv, og det fikk man tillatelse til å legge på «Torvet» nedenfor Grans butikk. Den første festen på dette dansegulvet ble ledet av Reidar Svendsen. En meget driftig kar som ikke lenge etter ble arrestert av tyskerne og skutt på Trandum, en sørgelig tildragelse.

Våren 1940 og hva som skjedde da tyskerne okkuperte landet vårt husker vel de fleste av oss. Tyskerne og våre hjemlige nazisters inngripen i forholdene fikk også følger for vårt hyttesamfunn, og noe av det første som skjedde var påbud om at dansegulvet på «Torvet» måtte fjernes. Motvillig måtte hytteeierne og Konrad Garder sørge for det. Styret henvendte seg så til Frogn kommune om å få kjøpt 5 mål tomt til et nytt forsamlingssted, og man fikk på hånden omtrent halvparten av den nåværende Veltomta. Her ble det så i smug tømret sammen et nytt dansegulv, og en tid ble det danset ulovlig. Men det var selvsagt ikke til å unngå at nazistene fikk snusen i det, og da tilstanden etterhvert ble uutholdelig, måtte også dette dansegulvet rives og materialene ble solgt.

Sommeren 1940 ble det arrangert svømme-, fiske- og seile-

Abrosius Klaveness

konkurranser m. m. Vinteren 1941 ble det i Maskinistenes Hus i Arbiens gate satt opp en revy som samlet fullt hus. Dette var også helt ulovlig, men humøret i den tallrike forsamling var på topp. Møter ble holdt delvis i Hallangen om sommeren og på kaféer om vinteren. Kontingenten ble pålagt for at man skulle skaffe til veie midler så man kunne få betalt tomten som Vellet hadde kjøpt av kommunen, og alt gikk bra. Hytter ble bygd ulovlig med tildels gamle materialer. Lensmannen i Drøbak skrev ut mulkter. Noen betalte, andre ikke, men holdt ut i det lengste før hyttene måtte rives.

Ja, dette var vel det grøvste av hva jeg kan huske fra min 4 års funksjonstid som formann for Hallangspollens Vel, smiler Klaveness, resten vil vel fremgå av protokollene.

«Bollesundet» på Holmen.

— Jeg kom med min familie til Hallangspollen i 1917, forteller Andreas Sundheim, og av Sandstrand på Holmen leide jeg «Bollesundet» som feriested, en gammel husmannsplass under

*Æresmedlem
Andreas Sundheim*

Søndre Hallangen gård. Dette stedet leide jeg i 3 år, inntil Konrad Sandstrand bestemte seg for å utparsellere «Bolle-sundet» til hyttetomter.

— Hvordan fikk du egentlig teften av Hallangspollen som feriested, Sundheim?

— Jo, på den tiden hadde jeg liggende båt i Akerselva og var medlem av Akerselva Båtforening. Blant dem som jeg kjente der var en som het Karl Andersen, som da leide på Holmen av Konrad Sandstrand på «Bollesundet». Han sa til meg at dersom jeg hadde interesse av det kunne jeg få leid meg inn med familien i ferien på «Bollesundet», og jeg lot meg ikke be to ganger! Jeg likte meg straks i den koselige «Pollen», og resultatet ble at jeg bygde meg hytte på «Holmen» i 1920 da Sandstrand la ut til hyttetomter. Fra min «båt-tid» også på Hovedøya var jeg blitt kjent med Klaveness og Heetmøller, og da så ingeniør Henrik Lund begynte å utparsellere i Indrepollen kjøpte disse to tomter av ham i begynnelsen av 20-årene og bygde seg hytter. Etter dem fulgte så murer Bjerknæss, børste-

binder Hansen og Melbye med tomter kjøpt av ingeniør Lund. I begynnelsen av 30-årene ble det så av kommunen solgt en del hyttetomter på «Høibråten-feltet», og blant de første som bygde seg hytter der var Nils Lie, E. Sundsby, Henry Thoresen og Johan Sunnaas.

Da så Garder, og senere kommunen kom inn i bildet som tomteselgere kjøpte vi 10 mål av kommunen for 1500 kr. for å sikre oss en ordentlig veltomt. Denne tomten hadde vi forøvrig hatt på hånden alt før krigen. På denne veltomten ble det sørget for den første skikkelige vannforsyning for hytteeierne i Hallangspollen, da det ble boret 72 m ned og satt opp pumpe.

— Hvordan var adkomsten til Hallangspollen den første tiden?

— For oss som hadde egen båt brukte vi den ut om sommerne. Om høsten gikk rutebåten til Digerud, og herfra var det mange som gikk langs en kjerrevei som førte fram til Søndre Hallangen. Da kommunen la ut sitt store hyttefelt på Strandmyr og Høibråten var det o.r.sakfører Odd Skarheim som fungerte som selger og Heetmøller var fremviser som kjentmann. Det var nok strevsomt for mange å ta seg fram til sine parseller, og det hersket sikkert glede da bussrute ut til Hallangen ble satt i gang i 1935. Den første tiden var den riktig nok bare en kombinert melke- og passasjerrute, og de 6 sitteplassene for passasjerer var forbeholdt fastboende. Først i 1936 ble det åpnet fast bussrute til Søndre Hallangen, beregnet på de nye hytteeierne der ute.

— Telefonforbindelsen hadde man ikke den første tiden?

— Nei, den kom først etter krigen, og den sørget Vellet for. Så vidt jeg husker kostet det et par tusen kroner å få strukket telefonnettet over Pollen fra Drøbak, og denne vel-telefonen ble stasjonert hos kjøpmann Willy Gran. Men det fantes selvsagt viktigere ting å løse for Vellet enn det. Jeg tenker da på strømtilførsel og vann. Etter mange og lange forhandlinger med myndighetene i Drøbak kunne de første hytteeierne i Hallangspollen få strukket strømledninger fra E-verket i Drøbak i begynnelsen av 50-årene. Det var en stor tid i Hallangspollens historie. Men en enda større merkedag kan vel vårt

velsamfunn innregistrere med det som skjedde i 1960. Inntil da hadde vi jo hatt vannpumpen på Veltomta. Men etterhvert som sommerbefolkningen i Hallangspollen stadig ble større ettersom hyttefeltene ble lagt ut, strakk den ikke til for alle. Ikke rart at alle flagg gikk til topps da vannet kunne settes på for det store og nye sommervanningsanlegget 25. juni 1960, et anlegg som kunne bringe vannet fram til alle.

Vanskelig tid — men humøret på topp!

Krigsårene ble naturlig nok en vanskelig tid for hytteeierne i Hallangspollen. Før er nevnt at to dansegulv måtte rives og at det ble holdt revy i smug i Arbiens gate, og denne form for «undergrunnsbevegelse» holdt seg gjennom de trange krigsårene.

I «Pollestua» holdt den gangen til o.r.sakfører Vries Hassel. Han kjøpte opp hele kommuneskogen fra «Strandmyr» helt til Langebåt, formodentlig i spekulasjonsøyemed. Det var nok mange hytteeiere som den gangen øynet en fare i dette stor-kjøpet, ved at sakføreren, som visstnok også hadde tittel av byråsjef i et av de nazistiske departementene, skulle varte opp med kjedeligheter overfor dem. Heldigvis viste det seg imidlertid at Vries Hassel ikke var aggressiv på den måten. Det eneste han foretok seg med det store området han ervervet fra kommunen var å utparsellere noen få tomter til hyttebygg ved Langebåt. Da så frigjøringen kom, måtte Vries Hassel etter pålegg fra Erstatningsdirektoratet avstå hele området han hadde kjøpt til Frogn kommune igjen.

I krigens år ble det drevet matauk i Hallangspollen. På to felter, der hvalfanger Hansen nå har sin store frukthage ved Åsveien straks bortenfor Veltomta, ble det spadd opp til potetparseller. Også skrå over veien, der yrkesskolelærer Stortuen nå har tomt, ble det anlagt potetparseller. Og jobben med spavending om våren og innhøstingen av verdifullt tilskudd til matkjelene rundt om gikk med liv og lyst, krydret med godt humør. Det kunne vel være så som så med utbyttet noen ganger. En av de eldste forteller at på stykket ved «hvalfan-

geren» kom det en høst et regnskyll som tok med seg det som var av ris og knoller og skylte det nedover skråningen mot den nåværende Åsveien. På stykket skrå over veien ble avlingene stort sett bedre, det var rikeligere med matjord der. Disse potetparsellene betydde ikke bare matauken, men ble også et samlingssted der man kunne utveksle meninger og få seg en prat i en vanskelig tid.

Lys over land!

Gjennom årene som er gått siden vår velforening ble opprettet siste julidag i 1939, har det vært arbeidet med en lang rekke saker av styrene til fordel for hytteeierne ve og vel. En av de viktigste ting man etter krigsårene hadde seg for øye var å bringe «lys over land», dvs. å overføre elektrisk kraft fra Frogn Elektrisitetsverk i Drøbak til Hallangspollen. Men det var ingen liketil sak å løse. Av styrets årsberetning for 1946, den gangen med E. Heetmøller som formann og A. Sundheim som kasserer, heter det:

«Etter at styret har hatt mange og lange forhandlinger og korrespondanse med E-verket i Frogn, og bl. a. sendt inn fullstendig navneliste over abonnenter og kart over eiendommene, meddelte E-verket i høst at utstikking ville bli påbegynt snart. Lyset kan ventes høsten 1947.»

Slik gikk det imidlertid ikke. I neste årsberetning heter det bl. a. om strømsaken at «Frogn E-verk stiller usedvanlig strenge økonomiske betingelser som Vellet ikke kan gå med på. Saken er derfor av Vellet bragt inn for Frogn formannskap». På et medlemsmøte i Håndverkeren 23. mai 1950 kunne formann Heetmøller opplyse at han hadde hatt konferanse med kommuneingeniøren i Frogn om strømovertøringen. Verket hadde bestemt seg for å legge sjøkabel, men at bestillingstiden for en slik var meget lang. Kommuneingeniøren hadde imidlertid ment at det ville bli lys i Hallangspollen innen utgangen av 1952.

Først til medlemsmøtet i Håndverkeren 15. september 1950, forelå det virkelige «håndfaste» om strømtilførselen til Hallangspollen. Sekretær Leif Danielsen skriver i protokollen om dette:

Edv. Heetmøller

«Kommuneingeniør Ommundsen, som hadde imøtekommet henstillingen om å være til stede, opplyste at høyspentledningen blir ført over sundet med sjøkabel. I anleggsomkostninger for såvel høyspent- som lavspenledning er beregnet kr. 80 000, som fordeler seg med kr. 37 500 på E-verket, kr. 15 000 på kommunen og kr. 27 500 på Vellet. På den ordinære generalforsamling 16. januar 1951 ble det så enstemmig vedtatt å forskudtere og garantere Frogn E-verk kr. 15 000, som av styret egentlig var avsatt til et velhus-fond. På det tidspunkt omfattet Hallangspollens Vel 186 medlemmer. Høsten 1951 ble så sjøkabelen lagt og høyspentledningen strukket opp gjennom hyttefeltene, og en langvarig og vanskelig sak var bragt til en lykkelig avslutning.

Forbindelse med omverdenen.

På styremøte 27. januar 1950 ble det påpekt det skandaløse i at Hallangspollen ikke hadde telefonforbindelse. I løpet av sommeren 1951 regnet styret med at sommerbesøkende i Hal-

langspollen vill omfatte ca. 1500 mennesker. Nils Lie foreslo at det snarest måtte bli holdt et møte om telefonspørsmålet, og at representanter fra styret til dette møtet måtte kompletteres av rutebileier Kolbjørn Garder. På et senere medlemsmøte kunne så formannen referere fra forhandlingsutvalgets møte med telegrafbestyrer Årstad og telefonformann Groth, som hadde lovet å komme på befaring i Hallangspollen sensommeren 1950, og at man håpet å komme i gang med arbeidet med telefon fram til Pollen allerede samme høst. På et medlemsmøte 23. mai 1950 ble det bevilget kr. 1000 til telefon. I årsberetningen for 1952, unnslopp det styret et befrielsens sukk også om denne saken:

«Endelig har Hallangspollens Vel fått sin egen telefon. Den er foreløpig plassert hos kjøpmann Willy Gran inntil Vellet får sitt eget hus. Gran har betalt omkostningene, men telefonen står i Vellets navn og det er også Vellet som bærer ansvaret for den.»

Veltomta sikres.

Da frigjøringen kom og vårt hyttesamfunn igjen falt i normale former, tok spørsmålet igjen om å få en skikkelig veltomt til å reise seg. Styret opptok forhandlinger med Frogn kommune, ved ordfører Harald Røed. Tidligere hadde man jo til rådighet ca. 5 mål på området øst for Åsveien, og 5. desember 1950 var skjøtet ferdig utarbeidet for kjøp av 9620 kvm tomt på parsellen «Sorgenfri». Kjøpesummen var 1500 kr., et beløp som selv etter datidens kroneverdi måtte ansees som meget gunstig for Vellet.

— — —

Det er sikkert mange av Vellets styremedlemmer gjennom mere enn 30 år som kunne fortjene å bli trukket fram i forbindelse med en beretning som denne. Våre styrer har stort sett vært besatt med framsynte folk, og blant dem som kjempet for oss gjennom krigsårene og senere for å løse spørsmålene om veltomt, telefon-, strøm- og vannspørsmål må vel i første rekke nevnes Edvard Heetmøller og Kaare Lie. Heetmøller satt

uavbrutt i vårt velsyre fra 1939—51, de fleste perioder som formann, og Kaare Lie var i mange år både sekretær og formann. Disse to kan man vel benevne som en «Pytt i panne» gjennom vanskelige Hallangen-år.

De populære «konebåtene»

husker vel de fleste av oss. Det var fisker Alf Michaelsen i «Kleiva» som i 50-årene drev denne båttrafikken for innkjøp i Drøbaksforretningene. Han satte inn to store va-båter og også en mindre hvit båt i denne handle-trafikken, og da disse «konebåtene» stakk ut fra «Kleiva» i morgentimene, sto det alltid mange mennesker og ventet på bryggene, helst fruer og barn som ville gjøre en snartripp utover til «Badebyen».

«Konebåtene» anløp først «Bleien», stakk så over til Holmen hvor den tok opp folk fra to brygger, så over til «Svartelagsbryggen» og så utover til Drøbak. I begynnelsen av 60-årene inntraff det dessverre et uhell med en av va-båtene. Da den rundet Gylteholmen og kom ut i Drøbaksundet fikk den motorstopp. Akkurat da jog det et forrykende vær gjennom sundet, og den fullastede båten av kvinner og barn sto i fare for å bli slynget mot land. Heldigvis var den andre av Michaelsens båter ikke langt unna, og den fikk tatt den motorstoppede på slep videre og lykkelig i havn.

Etter denne episoden fant styret å måtte pålegge Michaelsen at han måtte ha livredningsutstyr ombord, og likedan at han måtte sørge for å få «konebåtene» sertifisert. Dette fant eieren at han ikke hadde økonomiske midler til. Båttrafikken fra Kleiva til Drøbak ble så innstilt, og et uhyre populært innslag i ferietiden var dermed avsluttet.

Fra landhandel til snarkjøp.

Da det utover i 60-årene etterhvert ble mere og mere klart at handelen med matvarer fra forretningen var iferd med å ebbe ut, ble styret nødt til å se seg om etter en nyordning. Dag-

Kaare Lie

lig forsyning av matvarer er jo en absolutt forutsetning for et tilfredsstillende landopphold, og siden det ikke er alle hytteeiere som er i besittelse av bil for å kunne foreta innkjøp av matvarer og annet, enten på Fagerstrand eller i Drøbak, ble det nødvendig å få en annen ordning istand for Hallangspollen.

På styremøte 3. februar 1960 fikk ekteparet Ruth og Trygve Vestli tillatelse til å sette opp en kiosk på Veltomta mot en fast årlig avgift. Fra denne kiosken foregikk salg av tobakk, sjokolade og mineralvann, noe som jo medførte en lettelse, særlig for hytteeierne på «Strandmyr» for innkjøp av den slags varer. Matvareordningen var det imidlertid ennå et skrikende behov for, og det ble inngått avtale med en omreisende kolonial- og kjøttbuss, som to ganger ukentlig møtte fram på parkeringsplassen ved Veltomta med friske varer. Denne ordningen fungerte ganske tilfredsstillende et par sesonger, men lang ventetid skapte stadige irritasjoner. Våren 1966 ble det besluttet å bygge en ny handelsbod på Veltomta på 75 kvm. Driften av denne etter snarkjøp-prinsippet ble satt i gang med utvalg av de fleste kolonial- og fødevarer alt sommeren 1966, og denne ordningen med overgangen fra den tidligere land-

handel via omreisende bilhandel til snarkjøpsforretning, har vist seg å være en meget viktig tilvekst for vårt hyttesamfunn i ferietiden.

«Med en rivende etterkrigsutvikling for øye».

26. juni 1944 ble det utferdiget retningslinjer for en institusjon som skulle «arbeide for en vakker, naturlig og harmonisk utvikling av stedet». Denne institusjonen skulle bære det klingende navnet «Hallangspollens Friluftsråd». I retningslinjenes § 3 heter det: «I sine innstillinger må rådet ha en rivende etterkrigsutvikling for øye».

Ser man det! Altså hele 1½ år før frigjøringens brus steg fram over landet kunne folket her i Hallangen ta sikte på freden. Ikke dårlig, og det spørs vel om noe hyttesamfunn, enn si forsamlinger i det hele tatt landet over, var slike optimister som man fant dem her i Hallangen!

Nok om det!

På styremøte 26. januar 1944 ble i hvert fall Kaare Lie, Kolbjørn Garder og Alf Røss, med førstnevnte som formann, valgt inn i dette friluftsrådet. Ikke nok med at friluftsrådet ble valgt. På et styremøte 7. april s. å. ble det også nedsatt et finansråd for Friluftsrådet, bestående av E. Heetmøller som formann, Leif Danielsen og Andreas Sundheim. Friluftsrådet trådte straks i virksomhet, og det første som sto på programmet var et skøyteløp, som imidlertid p. g. a. isforholdene måtte omgjøres til — langrenn. Løypa var ca. 3 km og gikk over åsen syd for gården. «Rennet» ble idrettslig meget vellykket, men det var ikke så mange tilskuere som ventet. De som gjorde seg mest bemerket i racerklassen var gutter fra bygda, men Hallangspollens ære ble reddet av Per Ljunggren, som også fikk det første diplom som Hallangsmester 1944. Ellers var det deltagere som vanligvis er med i våre renn, med Alf Røss, Kolbjørn Garder, A. Sundheim, Heetmøller og Johan Sunnås i de eldre klasser. Vi vil føye til at dette skirennet må

gjøres tradisjonelt, og at det må gå av stabelen på en bestemt søndag i mars som gjøres til «Hallangrennets søndag».

Hvordan det gikk med rennet fremover fremgår ikke av protokollene. Det ble i hvert fall innkjøpt premier for kr. 156 til rennet i 1944. Og siden det ikke kom inn mere enn kr. 23 i startkontingent og «innsamlet kr. 53,12», ble underskuddet kr. 79,88. Da så frigjøringen kom og med den all annen virksomhet som strømmet på hytteeierne, syknet dette lille friluftsrådets funksjoner med årene hen. Imidlertid fungerte driftige Alf Røss ennå i mange år som primus motor for skirenn og skøyteløp og for svømmekonkurranser og andre sommerstevner.

Den første spede begynnelsen

til felles vannforsyning i Hallangspollen står nevnt i protokollen fra styremøte 24. mars 1943: «Brønd. Styret ble enig om å bevilge kr. 100, samt at Erling Svendsen befullmektiges til å igangsette arbeidet med en brønd ved Svartlagsdammen». Det tok imidlertid ikke mere enn ett år og en måned før man kunne konstatere følgende: «Brønnsøsmålet ved Svartlaget. Det ble godtgjort at den nåværende brønn som i høy grad er provisorisk arbeide, nå er tom og at rørene er i stykker. Beslutning: Sundheim får i oppdrag å innhente tilbud fra Hafslund om graving av ny brønn.»

Da så Frogn formannskap i sitt møte 31. mars 1950 hadde besluttet å utparsellere 86 tomter à ca. 2 mål på Strandmyrfeltet og det på skjøtene til disse ble gitt tilsagn om vann til de kommende hytteiere, ble det bestemt at man skulle ta vann fra «Sønderst-dammen», dammen bak Garders hus mot Mari-kova. Det blir forsøkt med hevert-systemet, men det viste seg ikke gjennomførlig. Senere forsøkte kommunen på utgraving for vannforsyning på et område på Øvre Strandmyr, men også dette viste seg å være fullstendig mislykket.

Siden det står svart på hvitt i § 1 på de skjøter som ble utferdiget fra Frogn kommune til tomtekjøperne at man har krav på «å ta vann på de på kartet avmerkede vannsteder», ble det nedsatt en komité som skulle kontakte kommunen om erstat-

ning for ikke å ha overholdt denne forpliktelse med tomtesalgene. Etter langvarige forhandlinger og korrespondanse fram og tilbake fremkom kommunen med et tilbud på 4000 kr. som erstatning for vannet som ikke ble skaffet. Dette tilbudet skulle omfatte ca. 120 hytteeiere som ikke var skaffet vann av kommunen, altså ble dette tilbudet bare som en dråpe i havet. Velstyret fant allikevel at man for å få saken ut av verden skulle godta tilbudet, men forlangte først at alle tomteeiere som tilbudet berørte skulle underskrive godtagelsesdokumentene. Imidlertid nektet 3 av dem å skrive under, slik at saken fremdeles står i stampe. Og juridisk sett kan vel tomtekjøperne av kommunen fremdeles holde på krav på erstatning for vannet, ettersom kommunen ikke har overholdt sine forpliktelser ifølge skjøtene!

73 meter ned etter vann.

På medlemsmøte 28. sept. 1951 i Håndverkeren redegjorde vannkomiteens formann Harald Claes for de muligheter som var til stede for vannforsyning for Hallangspollen. Komiteen foreslo at det ble arbeidet videre med spørsmålet om diamantboring etter vann på Veltomta. Møtet påla styret og vannkomiteen å søke Frogn kommune om økonomisk støtte for å løse vannspørsmålet for Hallangspollen. Her skal ikke gåes i detaljer om den videre utvikling i saken, bare henvise til hva styreprotokollen av 23. september 1952 konkluderer med om vannsaken: «Dypvannsboring for Veltomta er et faktum. Brønnen er ferdig og måler hele 73 m dybde, og pumper ca. 14 000 liter i døgnet. Omkostningene for dette arbeid hittil er kr. 5058. Med pumpe, trykktank og pumpehus har styret kalkulert hele anlegget fullt ferdig til kr. 12 000.»

Men, selv om denne vannbrønnen på Veltomta, i stedet for med årene å fortape seg, viste seg å øke den lovede kapasitet betraktelig (den steg fra det lovede 600 l i timen til hele 2000 l i timen!) var ikke vannspørsmålet for Hallangen på langt nær løst. Bl. a. hytteeierne rundt Svartlaget var ille stedt, og tomteeierne mange steder måtte frakte vandunker lange veier daglig i sommersolsteken. Slik kunne det ikke fortsette.

*Æresmedlem
Henry Thoresen*

Vannkomiteen nedsettes.

Så, på ekstraordinær generalforsamling 23. oktober 1956 ble det utpekt en vannkomité som skulle søke å løse vannspørsmålet for Hallangspollen. Den ble sammensatt av Henry Thoresen som formann, og med Birger Johannessen, Dagfin Flaten og sekretæren Albert Larsen som medlemmer. I diskusjonen på generalforsamlingen om vannsaken, var Thoresen allerede da inne på å legge ut sommerledninger av plast for å kunne nå alle hytteeierne med vann. Fra først av var det meningen at disse plastledningene skulle forgrenes fra pumpen på Veltomta, men det ble allerede tidlig klart at dette ikke ville strekke til. Til styremøtet 26. august 1959 forelå en skrivelse fra Vannkomiteen med forslag om å bore et nytt hull. På komiteens vegne var denne skrивelsen undertegnet av Karl Gulliksen, som da hadde tiltrådt den. Gulliksen viste seg snart å være den «bulldozeren» som — ved siden av Henry Thoresen — skulle til for å bringe vannsaken vel i havn. Det er disse to som hytteeierne i dag først og fremst kan takke for at vi — på tross av en del kjedeligheter med vannstopp de senere årene — kan

takke for at vi nå kan skru på springen ved hyttedøren i ferietiden, i stedet for som tidligere å bære eller trille vannet lange veier.

Til et ekstraordinært årsmøte 17. september i Håndverkeren forelå en kalkyle for det kommende anlegg fra Vannkomiteen. Komiteen hadde hatt statsgeolog Scheseth ute til undersøkelser, og han hadde pekt ut et sted ved Velveien, som ved boring ned til minst 60 m dybde, vil kunne gi 2000 liter vann i timen. Med boringsutgifter, pumpe, slanger og legging av disse kom Vannkomiteens kalkyle opp i kr. 35 000. Til å utrede utgiftene hadde Arbeidernes Landsbank stilt seg villig, mot pant i Veltomten, å låne Vellet kr. 20 000. På årsmøtet ble Vannkomiteens (Thoresen—Gulliksen—Sunnås') arbeid med Vannsaken hilst med sterk applaus, og styret ble gitt i oppdrag å ta opp det nevnte lånet i Landsbanken og få satt i gang med boringen etter vann hurtigst mulig.

Det viste seg at anleggskostningene ble kr. 36 800,—. Med andre ord: Kalkylen holdt.

Lån i Landsbanken	kr. 20 000,—
Lån i Torgetaten	» 2 550,—
Abonnentinnbetaling	» 14 250,—
	<hr/>
	Kr. 36 800,—

«Ja, vann er bra, og godt å ha».

Høsten 1959 ble så boringen satt i gang og fortsatte utover vinteren. Meldinger fra borerne om at vannet var nådd i rikelig monn på vel 70 m dybde nådde styret ved nyttårstider, og det ble selvsagt straks gitt melding om en kombinert 20 årsfest og vannfest. Den gikk av stabelen 13. februar i Bygningsarbeidernes Hus. Så stort frammøte har det neppe vært til en fest for hytteeierne i Hallangspollen verken før eller siden, og stemningen over at vannet nå ville komme til hyttedøren til sommeren, var boblende høy.

En sang som undertegnede hadde forfattet for anledningen til melodi av Vidar Sandbecks «Gull og grønne skoger» ble sunget flere ganger, og her er den:

Å, vi har streva, bygd og bær't
på tre-toms plank og litt a hvert,
men pytt sann, da,
vi har det bra,
og alle er vi kistegla'.
For hytta ble så bra og fin
og vi har et ste' vi kan krype inn —
litte biteti,
en knert på si:
Vi har'e fint på sommerti'!

Sekken vi pakker, stinn og tung,
men jamen blir d:u evigung
når bussen går
og kursen står
mot Hallangen og hytta vår!
Der er'e kvidder — fuglelåt,
og i «Pollen» putrer en motorbåt,
litt bæljespell
det hører tell
skal dansen gå en sommerkveld!

Mårran er stille, dagen gryr,
vi søker «Pollen»s eventyr:
No'n åreslag
og livets jag
er glemt i døsige velbehag!
Vi slenger ut og får et napp,
du må hale fort, tenk om suggen slapp!
La prammen gå
og klokka stå
te' sola synker i det blå!

Å, vi har stinta mangen gang
så arma ne' på knea hang
og henta vann
i butt og spann

*så svetten drøpp a' nesa, sann!
Nå borres det, så det forslår,
og snart kommer vannet så sprøyten står!
Ja, vann er bra
og godt å ha
tel «doktern» og tel oppvaska!*

*Kom, la oss dra te' Hallangen,
nå roper sommer'n snart igjen!
Å, fagre ti'
med lauv i li
og blomsterkrans langs søkk og sti!
Vi ruster oss med godt humør,
det gir sinnet krydder og frisk kulør!
Hør nabo-venn,
vi tiltrer d e n:
En grepa S k å l for Hallangen!*

K. H., hytte 65.

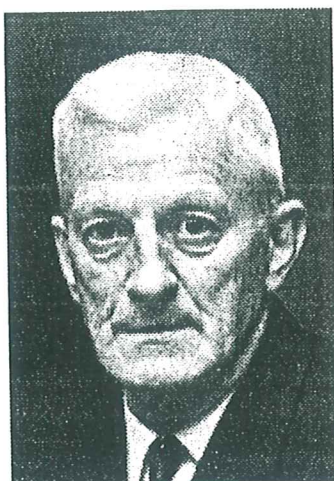
Det store suset.

Lørdag 25. juni 1960 var så alt klart for påsettelsen av vannet for første gang. På Veltomta var samlet alt som kunne krype og gå i en deilig midtsommerkveld, der styret bød på delikate smørbrød og kaffe pluss en del «ekstraforpleining». At det var stas da man kunne høre vannet begynte å suse gjennom plastledningene er vel unødvendig å fortelle, og dansen gikk over tilje til det grydde av ny dag, ja, et stykke utover det også for mange!

Mens den store vannfesten var på sitt høydepunkt, ble to hedersmenn: Henry Thoresen og Andreas Sundheim ropt fram. Under sterk applaus ble de to sliterne utnevnt til æresmedlemmer av Hallangpollens Vel. Thoresen for sitt uoppslitelige arbeid med veiene, vannet, strandområdene m. m., og Sundheim for sitt mangeårige virke som kasserer og formann og mange andre gjøremål til beste for hytteiernes ve og vel.

Styret i jubileumsåret:

Gustav Ajaxson

Ernst Wardl

Ragnar Falao

Erling Børsum

Knut Belsby

Erling Svendsen.

Jon Kaasa

Også Vannkomiteens tre gjenstående medlemmer: Henry Thoresen, Karl Gulliksen og Johan Sunnås var selvsagt gjenstand for hjertelig applaus da de ble kalt fram av formannen Erling Svendsen. Klappsalvene runget mot granskogen rundt om da formannen overrakte de tre hver sin erkjentlighetsgave for sitt glimrende arbeid med løsningen av vannsaken for Hallangspollen.

Rivende utvikling.

Det kunne vært fristende å gjengi navnene på alle dem som gjennom 30 år har hatt en finger med i spillet for hytteeieres ve og vel, men det ville falle for langt. En del av dem er nevnt her i beretningen, men det er sikkert mange, mange flere som burde vært trukket fram i lyset.

Hyttesamfunnet vårt har gjennomgått en rivende utvikling siden de første tomtekjøperne slo seg ned på Holmen, senere på Høibråtenfeltet, så omkring Svartelaget og til slutt tomtekjøperne på det store kommunefeltet på «Srandmyr». Pr. i dag teller Hallangpollens Vel ca. 225 medlemmer, og en kan vel regne med at innpå 2000 mennesker — mange av dem innbefatter både 2. og 3. generasjon av dem som først slo seg ned her — som nytter sitt ferieliv i avkopling og velvære i sommermånedene og på frihelger rundt den vakre Hallangspollen. Fra Sundheim & Co. slo seg ned på Holmen og i Indrepollen til 225 hytter nå med 2000 mennesker i høysesongen, kan man vel konstatere at det har vært noe til utvikling gjennom 30 år.